

Gramatická seance pro pokročilé

1. Odpovězte

1. Atque utinam, patres conscripti, Kalendis Sextilibus adesse potuissem! Non quo profici potuerit aliquid, sed ne unus modo consularis, quod tum accidit, dignus illo honore, dignus re publica inveniretur. (Cic. *Phil.* 1, 14)
  - Kolik je v souvětí vět příčinných?
  - Proč po *non quo* následuje konjunktiv *potuerit*?
  - Souvisí nějak použití konjunktivu *potuerit* s konjunktivem *potuisset* v předchozí větě?
  - Proč je ve větě použit konjunktiv *inveniretur* a na čem závisí?
2. Haec eo scripsi, ut potius relevares me, quod facis, quam ut castigatione aut obiurgatione dignum putares, eoque ad te minus multa scribo, quod et maerore impediatur et, quod exspectem, istinc magis habeo, quam quod ipse scribam. (Cic. *Att.* 3, 10, 3)
  - Jaké typy vět jsou uvozeny pomocí *quod*?
  - Jaké typy vět jsou uvozeny pomocí *ut*?
  - Obsahuje souvětí větu příčinnou?
  - Obsahuje souvětí větu zabraňovací?
3. Po *ut* se může konjunktiv perfekta objevit:
  - ve větě účelové
  - ve větě účinkové
  - ve větě obsahové s *ut (non)*
  - ve větě žádací s *ut/ne*
  - ve větě obavné
4. Porovnejte použití konjunktivu imperfekta po čase hlavním v následujících větách. V čem se liší?
Tanta enim tempestas cooritur, ut numquam illis locis maiores aquas fuisse constaret. (Caes. *civ.* 1, 48, 1)
Haec [sc. philosophia] enim una nos quom (= cum) ceteras res omnes, tum, quod est difficillimum, docuit, ut nosmet ipsos nosceremus; cuius praecepti tanta vis et tanta sententia est, ut ea non homini quoquam (= cuiquam), sed Delphico deo tribueretur. (Cic. *leg.* 1, 58)
5. Quare quoniam de re publica quaerimus, hoc primum videamus, quid sit id ipsum, quod quaerimus. (Cic. *rep.* 1, 38)
  - Co vyjadřuje konjunktiv *videamus*?
  - Jaké druhy vedlejších vět se v souvětí vyskytují a jak na sobě závisí?
6. Proč je po *additum* použita spojka *ut* a nikoliv *quod*?
Mos erat comitiorum die primo velut ominis causa praetores pronuntiare Iovem Apollinemque et Herculem: additum lege erat, ut his Philippus rex adiceretur. (Liv. 32, 25, 2)
7. Proč je po *perfecit* použita spojka *quod*?
Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxilio sociorum Lacedaemonii privarentur. (Nep. *Epam.* 6, 4)
8. Je *dicam* predikátem věty obavné? Jak lze vysvětlit konjunktiv *fecissem*?
Unum illud extimescebam, ne quid turpiter facerem, vel dicam, iam ne fecissem. (Cic. *Att.* 9, 7, 1)

2. Vyberte jednu nebo více možností a uveďte argumenty pro svoje tvrzení

1. Veni igitur, quaeso, ne tamen semen urbanitatis una cum re publica intereat. (Cic. *fam.* 7, 31, 2)

- Tvar *veni* je imperativ.
  - Tvar *veni* je prázekns historický.
  - Tvar *veni* je tzv. perfektnm logický, který má platnost času hlavního.
2. Adpropinquantí praefectus praesidii obvius fuit, triginta dierum tempus petens, ut regem Antiochum de urbe tradenda consuleret. (Liv. 38, 37, 10)
- Věta se spojkou *ut* je:
- věta žádací
  - věta účelová
  - věta oznamovací
  - věta srovnávací
3. Si enim taceo, vel maximam partem relinquo; sin autem dico, vereor ne non ille solus, id quod ad me nihil attinet, sed alii quoque plures laesos se esse putent. (Cic. S. Rosc. 124)
- Věta začínající na *ne non* je věta obavná.
  - *Ne non* má význam „aby“ nebo „že ne“.
  - Věta uvozená *quod* je věta příčinná, *quod* znamená „protože“.
  - Věta uvozená *quod* je obsahová oznamovací a má vysvětlovací význam.
4. Quis, quaeso, inquit, est, qui quid sit voluptas nesciat, aut qui, quo magis id intellegat, definitionem aliquam desideret? (Cic. fin. 2, 2, 6)
- Věty uvozené *qui* jsou věty vztažné s účelovým významem.
  - Věty uvozené *qui* jsou věty vztažné s jiným než účelovým významem.
  - V souvětí není věta tázací.
  - V souvětí se nachází věta s účelovým významem.
  - Věty uvozené *qui* jsou věty tázací, protože se vztahují ke *quis*.
  - *Quaeso* uvozuje obsahovou tázací větu.
5. Quaeritur, an qui omnia fecit, ut beneficium redderet, reddiderit. (Sen. benef. 7, 14, 1)
- Tvar *reddiderit* je příkladem porušení souslednosti, protože následuje po *fecit*.
  - Věta s *ut* je účelová.
  - Věta s *ut* je žádací.
  - Věta s *ut* je věta obsahová oznamovací.
  - Věta s *an* je rozlučovací otázka.
6. Vyberte správná tvrzení
- Ve větě účinkové se může objevit konjunktiv plusquamperfekta.
  - V hlavní větě souvětí s účinkovou větou vždy musí být výraz typu *sic, ita,...*
  - Věta účinková může být uvozena spojkou *quin*.
  - Ve vztažných větách účinkových se vždy používají konjunktivy podle souslednosti časů.
7. Nunc facis suspicionem: ita enim dixisti, ut nescio quid a te impetratum esse **videatur**. (Cic. Flacc. 83)
- Sloveso *videre* je v konjunktivu přítentu, protože je v nepřímé otázce.
  - Sloveso *videre* je v konjunktivu přítentu, protože je ve větě účinkové.
  - Sloveso *videre* je v konjunktivu přítentu, protože je ve větě žádací.
8. Vyberte správné tvrzení nebo správná tvrzení
- Tantum autem abest ab eo, ut malum mors sit, quod tibi dudum videbatur, ut verear, ne homini nihil sit non malum aliud certius, nihil bonum aliud potius,...* (Cic. Tusc. 1, 31, 76)
- Smrt není zlo, ale naopak dobro.
  - Smrt sice není zlo, ale nelze ji označit ani za dobro.
  - Dříve sis myslel, že smrt je zlo.
  - Bojím se, že si lidé myslí, že smrt je zlo.

- Nic není jistější než smrt.
9. Sapiensne non timeat, ne patria deleatur, non doleat, si deleta sit? (Cic. *ac.* 1, 135)
- Konjunktiv *doleat* patří do věty obavné a je souřadně spojen s *deleatur*.
  - *Deleatur* je ve tvaru konjunktivu přezentu, protože konjunktiv přezentu *timeat* má platnost času hlavního.
  - Záporka *non* je u *timeat* proto, že se jedná o potenciální konjunktiv.
  - Záporka *non* je u *timeat* proto, že vyjadřuje pouze slovní zápor, nikoliv negaci věty jako celku.
10. Molestes fero decessisse Flaccum, amicum tuum, plus tamen aequo dolere te nolo. Illud, ut non doleas, vix audebo exigere: et esse melius scio. (Sen. *epist.* 63, 1)
- Věta s *ut* je účinková, protože je negována záporkou *non*.
  - Věta s *ut* je účelová, *non* vyjadřuje slovní zápor a protiklad.
  - Věta s *ut* není účelová, protože obsahuje záporku *non*.
  - Věta s *ut* je obsahová oznamovací, protože obsahuje záporku *non* a závisí na *melius esse*.
  - Věta s *ut* je obsahová žádací, protože závisí na *exigere*.
  - Záporka *non* vyjadřuje větný zápor.
  - Záporka *non* vyjadřuje slovní zápor a protiklad.
11. Facile est auditorem concitare ad cupidinem recti. (Sen. *epist.* 108, 8)
- *Concitare* je prostý infinitiv.
  - *Concitare* je infinitiv ve vazbě akuzativu s infinitivem.
12. Sed tamen non vereor, ne quis audeat dicere ullius in Sicilia quaesturam aut clariorem aut gratiorem [sc. quam meam quaesturam] fuisse. (Cic. *Planc.* 64)
- Cicero touto větou sděluje, že někteří lidé budou mít pochybnosti, zda byl nejlepším kvestorem.
  - Cicero touto větou sděluje, že má obavu, že lidé budou někoho pokládat za lepšího kvestora, než byl on.
  - Cicero touto větou sděluje, že si jistě nikdo netroufne pokládat někoho za lepšího kvestora, než byl on.
  - Cicero touto větou sděluje, že má obavu o svobodu projevu a obává se, že se nikdo neodváží vystoupit proti němu s kritikou.
13. Et voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, ne quid nimium sit, quia in ipsa est modus; non est bonum, quod magnitudine laborat sua. (Sen. *dial.* 7, 13, 5)
- Seneca si myslí, že ctnost se nikdy nemůže přehnat.
  - Seneca tvrdí, že uměřenost je součástí ctnosti.
  - Seneca tvrdí, že dobro může být jakkoliv velké.
  - Seneca si myslí, že rozkoš je vždy škodlivá.
  - Seneca si myslí, že rozkoš je škodlivá pouze tehdy, je-li jí příliš mnoho.
  - Seneca tvrdí, že uměřenost musí být nejen v rozkoši, ale i ve všech ostatních věcech.

3. Přiřaďte větu a typ věty

Věta příčinná, vztažná s účelovým významovým odstínem, obsahová tázací, obsahová oznamovací, vztažná, obsahová žádací (jakýkoliv typ), účelová, označený tvar není spojkou uvozující vedlejší větu

1. Hic ab Agnone accusatus, **quod** Piraeum Nicanori prodidisset, ex consilii sententia in custodiam coniectus Athenas deductus est,... (Nep. *Phoc.* 3, 4)
2. Ipse cum omnibus copiis in Morinos proficiscitur, **quod** inde erat brevissimus in Britanniam traiectus. (Caes. *Gall.* 4, 21, 3)
3. Verginiam, Auli filiam, patriciam plebeio nuptam (...), matronae, **quod** e patribus enupsisset, sacris arcuerant. (Liv. 10, 23, 4)
4. Postremo, **quod** difficillimum inter mortalis est, gloria invidiam vicisti. (Sall. *Iug.* 10, 2)
5. Frumenti magnum numerum coegit, **quod** Massiliensibus, item quod Afranio Petreioque mitteret. (Caes. *civ.* 2, 18, 1)
6. Hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt, **quod** esse post nostra castra demonstratum est. (Caes. *Gall.* 2, 9, 3)
7. In Britanniam te profectum non esse gaudeo, **quod** et labore caruisti et ego te de rebus illis non audiam. (Cic. *fam.* 7, 17, 3)
8. Sed eo tardior ad discedendum fui, **quod** difficile est de discessu voluntario sine ulla spe reditus cogitare. (Cic. *Att.* 9, 13, 4)
9. Caesar loquendi finem fecit seque ad suos recepit suisque imperavit, ne **quod** omnino telum in hostes reicerent. (Caes. *Gall.* 1, 46, 2)
10. Quare **quoniam** de re publica quaerimus, hoc primum videamus, **quid** sit id ipsum, **quod** quaerimus. (Cic. *rep.* 1, 38)
11. Quaeris, **quod** sit remedium inopiae? (Sen. *epist.* 110, 19)
12. **Quod** cum Quinto fratre meo non eras, **quo** mitterem aut cui darem, nesciebam. (Cic. *fam.* 7, 9, 1)
13. Praeterea Gabinium arcessit, **quo** maior auctoritas sermoni inesset. (Sall. *Catil.* 40, 6)
14. Itaque **quo** me vertam, nescio. (Cic. *Lig.* 1)
15. Nam rex id celatum voluerat, non **quo** quicquam metueret aut suspicaretur, sed **ut ne** multi illud ante praeciperent oculis quam populus Romanus. (Cic. *Verr.* II 4, 64)
16. **Quoniam** satis recusavi, venio iam, **quo** vocas. (Cic. *Caecin.* 82)
17. Sed nescio **quo** modo nihil tam absurde dici potest, **quod** non dicatur ab aliquo philosophorum. (Cic. *div.* 2, 119)
18. Sed tamen intellego magis te id facere diligentia, **qua** semper uteris, quam **quo** dubites de nominibus istis. (Cic. *fam.* 13, 3, 1)
19. Tertiam ad te hanc epistulam scripsi eodem die magis instituti mei tenendi causa, **quia** nactus eram, **cui** darem, quam **quo** haberem, **quid** scriberem. (Cic. *fam.* 16, 6, 1)
20. Iamne memoria excessit, **quo** tempore et in **qua** fortuna a populo Romano defecerimus? (Liv. 26, 13, 5)
21. Te **quando** exspectemus, fac, ut sciam. (Cic. *fam.* 16, 18, 3)
22. Sed iam tempus est me ipsum a me amari, **quando** ab illis nullo modo possum. (Cic. *Att.* 4, 5, 3)
23. Sed tamen maiores nostri in dominum quaeri noluerunt, non **quin** posset verum inveniri, sed **quia** videbatur indignum et domini morte ipsa tristius. (Cic. *Mil.* 59)
24. ...quas nationes nemo umquam fuit, **quin** frangi domarique cuperet. (Cic. *prov.* 33)
25. **Quo** nunc abis? **Quin** tu hic manes? (Plaut. *Asin.* 597)
26. Numquid dubium est, **quin** contraria sit beneficio iniuria? (Sen. *benef.* 4, 15, 1)
27. **Quin** etiam ne tonsori collum committeret, tondere filias suas docuit. (Cic. *Tusc.* 5, 20, 58)
28. ...teneri non potui, **quin** tibi apertius illud idem his litteris declararem. (Cic. *Att.* 15, 14, 2)

4. Která z následujících typů vět se zde NEVYSKYTUJE?

účelová, účinková, obsahová žádací (jakýkoliv typ), obsahová oznamovací s *ut* (non)

1. Neque umquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est, **ut** non minus animo quam ventre convivae delectarentur... (Nep. Att. 14, 1)
2. His rebus tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, **ut** non de ratione belli cogitarent, sed vicisse iam sibi viderentur. (Caes. civ. 3, 72)
3. Nemo inventus est tam amens, qui illud argentum tam praeclarum ac tam nobile eriperet, nemo tam audax, qui posceret, nemo tam inpudens, qui postulare, **ut** venderet. (Cic. Verr. II 4, 44)
4. Res est ineptior, quam **ut** coarguenda sit; itaque transeo. (Sen. contr. 7, 4, 3)
5. Et tamen vereor, **ut** his ipsis contentus sit. (Cic. Att. 7, 17, 2)
6. ...convocatis in forum militibus tuba signum ex arce dari iubent, **ut** hostes adesse omnes scirent. (Liv. 31, 24, 6)

5. Najděte v databázích (v klasickém období)

1. větu časovou s *postquam*, v níž je indikativ plusquamperfekta
2. větu účinkovou s konjunktivem perfekta
3. zástupný konjunktiv